

KARIZMATSKA OBNOVA I EKUMENIZAM

Ivan Munjin



Jedino Bog može sve skupiti u jedno. To nas shvaćanje potiče da se još više približimo Bogu u svetosti života, koja je preduvjet istinskoga ekumenizma: jedinstvo se mora dogoditi u srcima svih vjernika; ono „je pitanje srca i onoga tko u njemu prebiva“.

Uvod

Ekumensko gibanje u kršćanskom svijetu i Karizmatska obnova dvije su milosti koje je Bog podario Crkvi svoga Sina. One izražavaju Božju i čovjekovu želju za jedinstvom i međusobnim susretom u svetosti života. Prvi će dio ovoga rada (1. i 2. pogl.) ukratko ocrtati razvoj ekumenizma i Karizmatske obnove, a drugi utjecaj Obnove na ekumenizam.

1. Ekumenizam

Politički i ekonomski liberalizam, globalna povezanost i iskustvo svjetskih ratova „ostavili“ su ljude jedne pokraj drugih. Za kršćanske denominacije to je značilo napuštanje stare formule „cuius regio, eius religio“ i traženja vjerodostojnosti Crkava izvan „političkih“, etničkih i socioloških tvorbi”.¹ Opet se snažno doživjela potreba za evangelizacijom, ovoga puta novoga ujedinjenog svijeta, po zapovijedi Gospodinovoj: „I bit ćete mi svjedoci, sve do nakraj zemlje!“ (Dj 1,8). Otkrilo se da nas bez evanđelja „sve globalizirane društvo čini (...) doduše bliskima, no ne i braćom“.² Tako je iz maloga izvora praktičnih potreba zajedničkoga svjedočenja među kršćanima nabujao pokret za jedinstvo, ekumenski pokret, koji je „bez presedana u povijesti kršćanstva“³.

* Seminarski rad za izborni kolegij „Liturgijska reforma i ekumenizam“ kod profesora dr. sc. Petra Bašića, akademske godine 2009./2010.

1 Tomislav J. ŠAGI-BUNIĆ, *Vrijeme suodgovornosti: knjiga druga*, Kršćanska sadašnjost, Zagreb, 1982., str. 452.

2 Benedikt XVI, *Caritas in veritate*, Kršćanska sadašnjost, Zagreb, 2009, br. 19.

3 ŠAGI-BUNIĆ, n. dj., str. 452.

„Kapitalan datum ekumenskog pokreta je „Univerzalna misijska konferencija“ u Edinburgu g. 1910., na kojoj su se okupili predstavnici različitih protestantskih misija.“⁴ Plodovi te konferencije bile su komisija „Vjera i ustrojstvo“ (1927.) i udruženje za praktično kršćanstvo „Život i akcija“ (1925).⁵ Oba su ta gibanja zadovoljila „minimalnu doktrinarnu platformu“ i „zapostavila potrebe jedinstva u sadržaju vjere i naglašavala samo vjeru kao čin“⁶. S katoličke strane, ekumenizam je u početku osuđivan kao ljudsko djelo jer „relativizira istinu“ (Pio XI., enciklika „Mortalium animos“, 1928.). Pojavom totalitarističkih režima 1937. oba su ekumenska udruženja održala zasebne konferencije gdje se u oštrim debatama osjetila veća potreba uporabe teologije.⁷ Zbog toga je predloženo osnivanje Ekumenskoga savjeta Crkava (ESC), što je privremeno omeo Drugi svjetski rat. U Amsterdamu je tri godine nakon svršetka rata osnovan ESC; nazočili su predstavnici iz 44 zemlje, ukupno 147 Crkava. Novi je duh polako zaživio i u Katoličkoj crkvi pa je u instrukciji Sv. oficija „Ecclesia catholica“ (20. XII. 1949.) ekumenski pokret promatran „kao djelo Duha Svetoga“⁸, no „Katolička Crkva [još] ne sudjeluje na kongresima i na drugim sastancima ekumenskim“⁹. Već 1952. osnova-

na je „Katolička konferencija za ekumenska pitanja, pripremvši put papi Ivanu XXIII.“¹⁰ koji 1960. na Duhove osniva Tajništvo za jedinstvo kršćana. Na konferenciji ESC-a u New Delhiju 1961. prvi put prisustvuje katolička delegacija, a protestanti uzvraćaju dolaskom na II. vatikanski sabor (1962.–1965.). Do danas je Papinsko vijeće za promicanje jedinstva kršćana (nasljednik Tajništva) objavilo brojne naputke o ekumenizmu (npr. 1967., 1970., 1993.) i započelo dijalog s drugim kršćanskim Crkvama. Ekumenizam je postao „bit Crkve“, kako kaže papa Ivan Pavao II.,¹¹ „koji se širi pod milosnim dahom Duha Svetoga“ („Unitatis redintegratio“, br. 4). Da bismo razumjeli tu milost danu današnjoj Crkvi, potrebno je precizirati ekumenska nastojanja kako poticaj Duha ne bismo propustili zbog pogrešnih shvaćanja.

Ekumenizam tako ne teži uniformnosti „svođenjem na određenu konfesiju“, nego želi da kršćani budu (postanu) „jedno“ putem dijaloga i međusobna poštovanja. Taj put uključuje osjetljivost na razlike denominacija, tj. vjeru i tradiciju pojedinih Crkava, ali i priznanje jedinstva koje već postoji (krštenje, vjera u Boga Oca, Sina i Duha Svetoga...), iako nesavršeno. Ekumenizam „ništa ne prešućuje, ni u čemu ne pravi prevarnih taktičkih manevara (...), ništa ne preneglašava, nego k drugome prilazi prijateljski, želeći da zajedno sagledaju prave dimenzije

4 Isto, str. 454.

5 Leon Joseph kardinal SUENENS, *Ecumenism and Charismatic Renewal: Theological and pastoral orientations*, Servant books, Michigan 1979, str. 3; ŠAGI-BUNIĆ, n. dj., str. 454.

6 ŠAGI-BUNIĆ, n. dj., str. 455–456.

7 Isto, str. 457.

8 Isto, str. 425.

9 Isto, str. 449.

10 Isto, str. 426.

11 Niko IKIĆ, *Ekumenske studije i dokumenti: izbor ekumenskih dokumenata katoličke i pravoslavne Crkve s popratnim komentarima*, Vrhbosanska katolička teologija, Sarajevo, 2003, str. 22.

problematike i da je zajednički pokušaju riješiti¹². Nadalje, važno je uočiti jedinstvo kao Isusovu želju i molitvu Ocu: „Da „svi budu jedno“ kao što si ti, Oče, u meni i ja u tebi...“ (Iv 17,21). Bez Božjega bi zalaganja ekumenski pokret bio uistinu samo ljudska tvorevina. Jedino Bog može sve skupiti u jedno.¹³ To nas shvaćanje potiče da se još više približimo Bogu u svetosti života, koja je preduvjet istinskoga ekumenizma: jedinstvo se mora dogoditi u srcima svih vjernika;¹⁴ ono „je pitanje srca i onoga tko u njemu prebiva“.¹⁵ Tek otvoreni i pokrenuti Duhom „iz našeg samozadovoljstva i iz naše uhodanosti“,¹⁶ kršćani mogu riješiti i svoje teološke razlike i doći do vidljiva zajedništva, što je krajnji cilj ekumenskoga puta.

2. Karizmatička obnova (KO)

Dvadeseto je stoljeće svijet preobrazilo u „globalni logor“ (Giorgio Agamben), instrumentaliziran krinkom slobode i industrijaliziran prividom blagostanja. Pitanja koja „duboko uzbuđuju ljudska srca“ („Nostra aetate“, br. 1.) kao da su našla svoj odgovor u bijegu u sivu ovostranost. Ipak, ponižen ispraznošću civilizacije koju je stvorio, čovjek nije izgubio nadu u Onoga koji će „praznine ispuniti životom“.¹⁷

Vjernici svih staleža i denominacija čeznuli su za „elanom Duha“ koji je, kako kaže teolog Rene Laurentin, nosio prvu Crkvu. Na tragu periodičnih „revivalisa“ manjih grupacija (od 1738.)¹⁸, u dvadesetom je stoljeću tako započelo pravo „gibanje“,¹⁹ „pokret svetosti“²⁰ svjetskoga karaktera. Na kršćane se uistinu razlio Duh Božji. Do završetka Drugoga svjetskog rata ta je žed za dinamizmom apostolskih vremena utažena u pentekostalnom pokretu (1901.), većinom izvan ili oformljenjem novih Crkava. Pentekostanci su 1972. brojili od 12 do 15 milijuna članova i pokazali se kao najvitalniji kršćanski pokret.²¹ Iskustvo „rijeka žive vode, koje teku iz dubina bića“,²² tradicionalne su konfesije upoznale znatno kasnije: episkopalna (1958.), luteranska (1962.) i prezbiterijanska i katolička (1967.).²³ Jednakim žarom kao i svoji prethodnici, „katolički su duhovci“ u deset godina dobili priznanje pape Pavla VI., proširivši se po cijelomu svijetu. On ih je nazvao „šansom za Crkvu“.²⁴ Obnova koju ti vjernici svjedoče nosi „prilog“ „karizmatička“ jer je prije svega „milosni dar“ (grč. „charis“)²⁵ za Crkvu. „Da!

12 ŠAGI-BUNIĆ, n. dj., str. 430.

13 PAPINSKO VIJEĆE ZA PROMICANJE JEDINSTVA KRŠĆANA, *Direktorij za primjenu načela i normi o ekumenizmu*, Izvještajna katolička agencija – Vijeće za ekumenizam i dijalog HBK, Zagreb, 1994., br. 25

14 ŠAGI-BUNIĆ, n. dj., str. 508.

15 Stanko JAMBREK, „Jedinstvo i zajedništvo kršćana iz pentekostne perspektive“, *KAIROS – evanđeoski teološki časopis*, br. 1, Zagreb, 2008., str. 66.

16 ŠAGI-BUNIĆ, n. dj., str. 507.

17 Rene LAURENTIN, *Karizmatička obnova: katolički duhovci*, Kršćanska sadašnjost, Zagreb, 1979., str. 216.

18 Isto, str. 22.

19 Milan ŠPEHAR, „Karizmatički seminari u svjetlu pluralizma u Crkvi“, *Bogoslovska smotra*, br. 2/3, Zagreb, 2003., str. 474.

20 Preambula statuta ICCRS-a (*International Catholic Charismatic Renewal Services*). Vidi na: http://www.iccrs.org/about_iccrs/recognition/statutes.htm, pristup ostvaren 9. 7. 2010.

21 Laurentin, n. dj., str. 25.

22 Isto, str. 23.

23 Isto, str. 25–26.; SUENENS, n. dj., str. 20–21.

24 LAURENTIN, n. dj., str. 26.

25 Vidi: „Karizma“, *Enciklopedijski teološki rječnik*, Kršćanska sadašnjost, Zagreb, 2009.

Obnova u Duhu može biti smatrana posebnim darom Crkvi od Duha Svetoga u naše vrijeme. Rođena je u Crkvi i za Crkvu,²⁶ kazao je sluga Božji Ivan Pavao II. Nacionalnom kongresu talijanske Karizmatičke obnove u Riminiju 2002. godine. No prije nego što promotrimo organizacijski razvoj Katoličke karizmatičke obnove (KKO) i njezino značenje za Crkvu, treba se zaustaviti na nedoumicama i glasinama koje je prate.

U snažno tradicionalnim sredinama kao što je hrvatska pojava Obnove budi nerazumijevanja, kao i u ostalim Crkvama početkom 20. st. kada se javio pentekostalni pokret. Prigovara joj se protestantizacija Crkve, nered u Crkvi i separatizam, dezintegracija, nastajanje „ezoteričnih kružoka“,²⁷ elitizam, fundamentalizam (npr. u tumačenju Sv. pisma), subjektivizam doživljaja, iluminizam – „mentalitet neposrednog općenja s Bogom“,²⁸ emocionalizam, anti-intelektualizam, duhovnu oholost...²⁹ Iako te kritike nisu izmišljene i bezazlene, ne treba ih prenaplašavati i strahovati: spomenute negativne pojave unutar Obnove nisu sama Obnova nego ljudska slabost. Isto tako u karizmama, duhovnim darovima za izgradnju Crkve, ponovno otkrivenima u KO, „ne gledamo (..) u prvome redu zanimljive i korisne pojave, nego izraz velike obnove koju Duh Sveti želi dati Crkvi“.³⁰

Prepoznavši ono lijepo i plemenito u KKO,

papa Pavao VI. „odobrio je to gibanje na Duhove 1975. riječima: „Zajedno s cijelom Crkvom vi težite za (...) autentičnom, katoličkom, duhovnom obnovom u Duhu Svetom. Sretni smo jer vidimo znakove te obnove: ljubav prema molitvi, kontemplaciji, prema slavljenju Boga, prihvaćanje darova Duha Svetoga, intenzivnije čitanje Biblije. Znamo da i vi svoja srca činite otvorenima za pomirenje s Bogom i sa svojom braćom.“³¹

Od 1967. godine, kada je II. vatikanski koncil dao zamah sveukupnom kršćanskom životu, KKO se iz Pittsburga u Americi proširila poput plamena europskim zemljama i svijetom. Svi su proživjeli isto iskustvo „krštenja Duhom“ ili primili „izljev Duha“. Teološko je vrjednovanje pokreta trajalo od 1978. do 1986. godine. Njemačka je biskupska konferencija izdala nekoliko temeljnih dokumenata³² za daljnji razvoj Obnove. Isto je učinio kardinal Leon Joseph Suennens (1904.–1996.), povjerenik Pavla VI. za KKO (1978.–1984.), izdajući šest malinskih dokumenata. Od početka „pokret ne pokazuje tendenciju institucionaliziranja, niti se konstituirao kao udruženje“,³³ „nema jednog osnivača (...) i nema listu članova“.³⁴ Temeljna je jedinica KKO molitvena crkvena zajednica. Ona uspostavlja vezu s drugim molitvenim skupinama na dijecezanskoj i nacionalnoj ra-

26 Vidi na: http://www.iccrs.org/about_ccr/Popes/johnpaul_ii.htm, pristup ostvaren 9. 7. 2010.

27 LAURENTIN, n. dj., str. 199.

28 Isto, str. 206.

29 Isto, str. 196–213.

30 Alfred SCHNEIDER, *Na putovima Duha Svetoga*, Filozofsko-teološki fakultet Družbe Isusove, Zagreb, 1991., str. 126.

31 Otto KNOCH, „Obnova snagom Božjega Duha,“ *Svesci*, br. 2–4 (75–77), Zagreb, 1992., str. 3.

32 „Ernerung der Kirche aus dem Geist Gottes“ (1981.) i „Der Geist macht lebendig“ (1986.): vidi u KNOCH, n. dj., str. 4.

33 Knoch, n. dj., str. 4–5.

34 Preambula Statuta ICCRS-a: http://www.iccrs.org/about_iccrs/recognition/statutes.htm#statutes, pristup ostvaren 10. 7. 2010.

zini. Formiraju se nacionalna vijeća koja šalju svoje predstavnike u Rim, gdje od 1993. postoji Međunarodni ured karizmatičke obnove u Katoličkoj crkvi (ICCRS), međunarodno koordinacijsko vijeće, „koje obavlja ulogu press-biroa te priprema međunarodne susrete“.³⁵

Dva su značajna cilja Katoličke karizmatičke obnove prema Statutu ICCRS-a³⁶: „Poticati zrelo i stalno osobno obraćenje Isusu Kristu, našem Gospodinu i Spasitelju te promicati odlučnu otvorenost osobi, prisutnosti i snazi Duha Svetoga.“ „U onaj ćete dan „spoznati“ da sam ja u Ocu svom i vi u meni i ja u vama“ (Iv 14,20); „(..) k njemu ćemo doći i kod njega se nastaniti“ (Iv 14,23). Isus Krist je upravo sada „živ“ u svakom kršćaninu. Obnova želi to snažno posvjedočiti! Isus je stalno prisutan u Crkvi, Božjemu svetohraništu. Ljudski život ne mora biti podijeljen na „vjerski“ i „svjetovni“, on postaje jedan u Isusu Kristu, na „sasvim nov način“, snagom Duha Svetoga! Ujedinjen sa svojim Gospodinom, kršćanin može iskreno reći Bogu da je Otac, „zna kome je povjerovao“ (usp. 2 Tim 1,12).

3. Značenje Karizmatičke obnove za ekumenizam

Osim svetosti života i predanja Bogu, „najveće nade [karizmatičkog] gibanja očekuju se na ekumenskom području“.³⁷ „Taj novi val nosi (...) obilježja treće ekumenske sile u kršćanskom svijetu. (...) Nosi karakter kvasca koji

može iznutra oživiti kršćanstvo u cijelosti...“³⁸ Po kardinalu Suenensu, 20. stoljeće otkriva dvije „struje Duha“, karizmatičku i ekumensku.³⁹ One se nadopunjuju. „Ne može biti kršćanskog jedinstva“, kaže katolički teolog B. Čambert, „bez univerzalne obnove. Obnova će dovesti do jedinstva. Molitva za jedinstvo bez molitve za obnovu bit će nepotpuna. Duh Sveti je uzrok i jedinstva i obnove.“⁴⁰ Možemo ocrtati tri glavne značajke kojim KO doprinosi ekumenskom pokretu.

1. KO se „manifestira slično u mnogim Crkvama i denominacijama“⁴¹. Samim time ona ima ekumenski karakter. Također, misli nizozemski kardinal Johannes Willebrands (1975.): „Karizmatička je obnova rođena i narasla u samoj sredini naroda Božjeg. (...) Ona se smatra pokretom Duha, pozivom k duhovnom ekumenizmu. U svakom sektoru mi trebamo ekumenske aktivnosti – kontakti, dijalozi, suradnja – koja izvire iz duhovnog izvora obraćenja, svetosti života, javne i privatne molitve, da bismo mogli ostvariti kršćansko jedinstvo.“⁴² Primjer rezultata takvih aktivnosti bio je veliki ekumenski karizmatički susret (1977.) na nogometnom stadionu u Kansas Cityju, kojemu je nazočilo 50 000 kršćana.⁴³

2. Ponovno otkriće karizma u KO omogućuje da Crkve probude svijest o svojoj važnosti u povijesti spasenja i tu važnost (blago) otvore

35 KNOCH, n. dj., str. 7.

36 http://www.iccrs.org/about_iccrs/recognition/statutes.htm#statutes, pristup ostvaren 10. 7. 2010.

37 SCHNEIDER, n. dj., str. 125.

38 LAURENTIN, n. dj., str. 26–27.

39 SUENENS, n. dj., str. 1–2.

40 ŠAGI-BUNIĆ, n. dj., str. 508.

41 SUENENS, n. dj., str. 21.

42 Isto, str. 22–23.

43 Isto, str. 23.

drugima. Jer nositelji su milosnih darova Duha uvijek osobe (engl. „persons“) koje po njima aktivno služe i oživljuju svoju zajednicu. Kao što je spomenuto, ekumenski je pokret upravo dijalog između zajednica, Crkava.⁴⁴

3. Napetost karizme i institucije te duhovne i vidljive Crkve jedno je od najvećih pitanja u ekumenskim razgovorima. Karizmataska obnova može pomoći da kršćani, nošeni živim iskustvom Duha Svetoga, pokažu da institucija i karizma pripadaju zajedno. Upravo su katolički karizmatici pokazali značajnu privrženost svojoj Crkvi.⁴⁵

Zaključak

KKO i ekumenizam nedjeljive su struje milosti Duha Svetoga, dane svim kršćanima kako bi mogli međusobnom ljubavi pokazati da su Isusovi učenici (v. Iv 13,35) i vršiti svoje zajedničko poslanje svjedočenja Radosne vijesti, kao „jedna, sveta, katolička i apostolska Crkva“. Bog nas poziva da otkrijemo snagu njegove „konkretno“ ljubavi za naš život jer je to njegova želja. Bog želi da prepoznamo svoju braću u drugim kršćanima jer je on Otac svima nama. Može se reći: „Otkriti i prepoznati“ – to je velik izazov sadašnjega trenutka.



Literatura

BENEDIKT XVI. *Caritas in veritate*. Zagreb, Kršćanska sadašnjost, 2009.

DRUGI VATIKANSKI KONCIL. *Dokumenti*. Zagreb, Kršćanska sadašnjost, 2008.

KNOCH, Otto. *Obnova snagom Božjega Duha*, Svesci, br. 2–4 (75–77), Zagreb, 1992., str. 3–7.

IKIĆ, Niko. *Ekumenske studije i dokumenti: izbor ekumenskih dokumenata katoličke i pravoslavne Crkve s popratnim komentarima*. Sarajevo, Vrhbosanska katolička teologija, 2003.

JAMBREK, Stanko. *Jedinstvo i zajedništvo kršćana iz pentekostne perspektive*, KAIROS – evanđeoski teološki časopis, br. 1, Zagreb, 2008., str. 61–76.

LAURENTIN, Rene. *Karizmatička obnova: katolički duhovci*. Zagreb, Kršćanska sadašnjost, 1979.

PAPINSKO VIJEĆE ZA PROMICANJE JEDINSTVA KRŠĆANA. *Direktorij za primjenu načela i normi o ekumenizmu*. Zagreb, Izvještajna katolička agencija, Vijeće za ekumenizam i dijalog HBK, 1994.

SCHNEIDER, Alfred. *Na putovima Duha Svetoga*. Zagreb, Filozofsko-teološki institut Družbe Isusove, 1991.

SUENENS, Leon Joseph kard. *Ecumenism and Charismatic Renewal: Theological and pastoral orientations*. Michigan, Servant Books, 1979.

ŠPEHAR, Milan. *Karizmatiski seminari u svjetlu pluralizma u Crkvi*, Bogoslovska smotra, br. 2/3, Zagreb, 2003., str. 473–506.

ŠAGI-BUNIĆ, Tomislav J. *Vrijeme suodgovornosti: knjiga druga*. Zagreb, Kršćanska sadašnjost, 1982.

STARIĆ, Aldo, ur. *Enciklopedijski teološki rječnik*. Zagreb, Kršćanska sadašnjost, 2009.

44 Isto, str. 30–31.

45 Isto, str. 31–34.; Laurentin, n. dj., str. 26.